

Χώρας αειχώρος

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΜΟΣ 1
VOLUME 1

ΤΕΥΧΟΣ 1
ISSUE 1

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2002
NOVEMBER 2002

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΚΟΚΚΩΣΗΣ ΧΑΡΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΓΟΥΣΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

ΠΑΠΠΙΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΔΕΦΝΕΡ ΑΛΕΞΗΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Αραβαντινός Αθανάσιος	- ΕΜΠ
Ανδρικόπουλος Ανδρέας	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Βασενχόβεν Λουδοβίκος	- ΕΜΠ
Γιαννακούρου Τζίνα	- ΥΠΕΧΩΔΕ
Γιαννιάς Δημήτρης	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Δελλαδέτσιμας Παύλος	- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δεμαθάς Ζαχαρίας	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Ιωαννίδης Γιάννης	- Tufts University, USA
Καλογήρου Νίκος	- ΑΠΘ
Καρύδης Δημήτρης	- ΕΜΠ
Κοσμόπουλος Πάνος	- ΔΠΘ
Κουκλέλη Ελένη	- University of California, USA
Λαμπριανίδης Λόης	- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Λουκάκης Παύλος	- Πάντειο Πανεπιστήμιο
Λουρή Ελένη	- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαντουβάλου Μαρία	- ΕΜΠ
Μελαχροινός Κώστας	- University of London, Queen Mary, UK
Μοδινός Μιχάλης	- Εθν. Κέντρο Περιβ. και Αειφ. Ανάπτυξης (ΕΚΠΙΑΑ)
Μπριασούλη Ελένη	- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Παπαθεοδώρου Ανδρέας	- University of Surrey, UK
Πρεβελάκης Γεώργιος-Στυλ.	- Universite de Paris I, France
Φωτόπουλος Γιώργος	- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Χαστάογλου Βίλμα	- ΑΠΘ

Διεύθυνση:

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας

και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Περιοδικό ΑΕΙΧΩΡΟΣ

Πεδίον Άρεως, 38334 ΒΟΛΟΣ

<http://www.prd.uth.gr/aeihoros> e-mail: aeihoros@prd.uth.gr

τηλ.: 24210 – 74456 fax: 24210 - 74380

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Επιστημονικό Περιοδικό

αειχώρας

Επιμέλεια έκδοσης: Άννα Σαμαρίνα - Παναγιώτης Πανταζής
Σχεδιασμός εξωφύλλου - Λαγούτ: Γιώργος Παρασκευάς
Εκτύπωση: Αλ. Ξουράφας
Κεντρική διάθεση: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας

Περιεχόμενα

Αειχώρος - αναζητώντας σκέψεις για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη στο χώρο	4
Αραβαντινός Α.	6
Δυναμικές και σχεδιασμός κέντρων στην πόλη των επόμενων δεκαετιών - πρὸς συγκεντρωτικά ή αποκεντρωτικά σχήματα;	
Βασενχόβεν Λ.	30
Η δημοκρατικότητα του σχεδιασμού του χώρου και η αμφισβήτηση του ορθολογικού "μοντέλου"	
Πρεβελάκης Γ.	50
Ο μητροπολιτικός σχεδιασμός στην Ελλάδα: η περίπτωση της Αθήνας.	
Φωτόπουλος Γ., Γιαννιάς Δ. και Λιαργκόβας Π.	60
Οικονομική ανάπτυξη και σύγκλιση στους νομούς της Ελλάδας 1970-1994: εναλλακτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις	
Κάβουρας Μ.	92
Γεωγραφικές οντολογίες και διαλειτουργικότητα	
ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
Οικονόμου Δ.	116
Το δεσμικό πλαίσιο της χωροταξίας και οι περιπέτειές του	
Χονδρού - Καραβασίλη Μ.	128
Προς έναν αειφόρο σχεδιασμό του δομημένου περιβάλλοντος: Οικολογική δόμηση	
ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	
Σκάγιαννης Π.	142
AESOP, Βόλος, 2002	
Μπεριάτος Η.	146
ISOCARP, Αθήνα - Βόλος, 2002	
Ψυχάρης Ι.	156
ERSA, Dortmund, 2002	
ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	
Δέφνερ Α.	160
Νέα Υόρκη: Μια ταινία ντοκιμαντέρ	
Σερράος Κ.	170
Martin Wentz (επ.), Die kompakte stadt	
ΑΠΟΨΕΙΣ	180
Συνέντευξη με τον Klaus Kunzmann	182
Συνέντευξη με τον Andreas Faludi	190
Louis Albrechts	196
Σκέψεις για το Σχεδιασμό	

Ευρωπαϊκό Τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης European Regional Science Association (ERSA)

42^ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο

Dortmund, 27-31 Αυγούστου 2002

**Από την βιομηχανία, στην εποχή των προηγμένων υπηρεσιών.
Οι προοπτικές των μητροπολιτικών περιφερειών στην Ευρώπη.**

Ιωάννης Ψυχάρης

Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το Ευρωπαϊκό τμήμα της διεθνούς εταιρείας περιφερειακής επιστήμης

Το Ευρωπαϊκό Τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης (The European Regional Science Association - ERSA) είναι ένα από τα τρία επιμέρους τμήματα που συναπαρτίζουν τη Διεθνή Εταιρεία Περιφερειακής Επιστήμης (Regional Science Association International - RSAI). Τα άλλα δύο τμήματα είναι της Βόρειας Αμερικής και των Χωρών του Ειρηνικού (the North American and the Pacific Regional Science Associations).

Η Διεθνής Εταιρεία Περιφερειακής Επιστήμης ιδρύθηκε το 1954 με βασικό σκοπό την προαγωγή της επιστημονικής σκέψης στα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά φαινόμενα που έχουν χωρική διάσταση. Κατά συνέπεια η Εταιρεία φέρνει σε επαφή επιστήμονες από ένα μεγάλο εύρος επιστημονικών ειδικοτήτων, όπως οικονομολόγους, χωροτάκτες, πολεοδόμους, γεωγράφους, κοινωνιολόγους και πολιτικούς επιστήμονες που ειδικεύονται σε αυτό τον τομέα. Σήμερα αριθμεί περισσότερο από 3000 μέλη σε ολόκληρο τον κόσμο, από τα οποία το ένα τρίτο βρίσκονται στην Ευρώπη. Πρόκειται κυρίως για πανεπιστημιακούς, στελέχη διεθνών οργανισμών, επιτελικά κυβερνητικά στελέχη και στελέχη της διοίκησης, ειδικούς επιστήμονες σε εταιρείες συμβούλων και μελετητικές εταιρείες του ιδιωτικού τομέα.

Το Ευρωπαϊκό Τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης λειτουργεί σαν ομπρέλα για τα δεκαοκτώ εθνικά τμήματα¹, μεταξύ των οποίων και το ελληνικό. Τα εθνικά τμήματα της Εταιρείας ενεργοποιούνται δραστήρια στις διαδικασίες του συνεδρίου, ενημερώνοντας τα μέλη τους και προτρέποντας την επιστημονική κοινότητα των χωρών τους να συμμετέχει σε αυτό. Άλλωστε οι αντιπρόσωποι των εθνικών τμημάτων συγκροτούν το Συμβούλιο, που είναι ένα από τα δύο θεσμικά όργανα της Εταιρείας.

Το συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης αποτελεί ουσιαστικά έναν θεσμό, καθώς αυτό διοργανώνεται περισσότερο από τέσσερις δεκαετίες, σε ετήσια βάση¹. Πρόκειται για μια επιστημονική συνάντηση που συγκεντρώνει ένα πλήθος ειδικών από ολόκληρο τον κόσμο και τους προσφέρει τη δυνατότητα να παρουσιάζουν και να συζητούν τα νεότερα ευρήματα της επιστημονικής έρευνας σε ζητήματα που σχετίζονται με την περιφερειακή επιστήμη. Το συνέδριο αυτό, είναι το μεγαλύτερο στο είδος του που διεξάγεται σε ευρωπαϊκό έδαφος, έχει παγκόσμια απήχηση και ακτινοβολία, κάτι που αντικατοπτρίζεται όχι μόνο από την εθνικότητα των συμμετεχόντων, αλλά από το εύρος των θεμάτων που καλύπτει, καθώς και στην επιρροή που αυτό ασκεί στα τεκταινόμενα στην περιφερειακή επιστήμη.

Συνυφασμένο με της ιδιαιτερότητες αυτής της επιστήμης την οποία υπηρετεί, αντικατοπτρίζει και τα βασικά χαρακτηριστικά της: τη διεπιστημονική προσέγγιση του αντικείμενου μελέτης και το τεράστιο εύρος της θεματολογίας που καλύπτει.

Το 42^ο συνέδριο της ERSA στο Dortmund

Το εφετινό 42^ο συνέδριο της Εταιρείας διεξήχθη στο Dortmund της Γερμανίας και διήρκεσε πέντε ημέρες, από τις 27 έως 31 Αυγούστου. Περίπου 450 επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων, από 40 και πλέον χώρες, κυρίως της Ευρώπης, αλλά και της Αμερικής (ΗΠΑ, Καναδάς, Βραζιλία), της Ασίας (Ιαπωνία, Κορέα), παρουσίασαν 420 εισηγήσεις, και κάλυψαν ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων για τη μελέτη των ζητημάτων του χώρου.

Για τη διοργάνωση του Συνεδρίου είχαν δημιουργηθεί δύο επιτροπές: Η Οργανωτική Επιτροπή που αποτελείται από επτά μέλη, με πρόεδρο τον Franz-Josef Bade, καθηγητή του Πανεπιστημίου του Dortmund, και μια πολυπληθής Επιστημονική Επιτροπή με αρκετά γνωστά μέλη της επιστημονικής κοινότητας στο αντικείμενο του συνεδρίου, ανάμεσα στους οποίους οι καθηγητές David Audretsch, John Bachtler, Ian Begg, Johannes Brocker, Riccardo Cappelin, Paul Cheshire, Juan R. Cuadrado-Roura, Roberta Capello, Mike Danson, Manfred Fischer, Jouke van Dijke, Harvey A. Goldstein, Klaus Kunzmann, Piet Rietveld, και πολλοί ακόμη. Επιπλέον αυτών υπήρχε και μια ειδική επιτροπή, με πρόεδρο τον καθηγητή Daniel Shefer, με σκοπό την αξιολόγηση και απονομή ειδικού επαίνου στις καλύτερες εργασίες που θα παρουσιαστούν από νέους επιστήμονες στο ειδικό, για αυτούς, τμήμα του συνεδρίου.

¹ Από τα δεκαοκτώ τμήματα τα δεκαέξι ορίζονται με βάση τη χώρα και είναι τα αμιγώς εθνικά τμήματα, ενώ σε ένα ανήκουν δύο χώρες μαζί (Αγγλία και Ιρλανδία). Δύο ορίζονται με βάση τη γλώσσα και περιλαμβάνουν περισσότερες από μια χώρες, το Γερμανόφωνο (Γερμανία και Αυστρία), και το Γαλλόφωνο. Αναλυτικά, τα τμήματα είναι: Αγγλικό και Ιρλανδικό, Κροατικό, Δανέζικο, Γαλλόφωνο, Γερμανόφωνο, Ελληνικό, Ουγγαρέζικο, Ισραηλινό, Ιταλικό, Νορβηγικό, Πολωνικό, Πορτογαλικό, Ρουμανικό, Ρωσικό, Σλοβάκικο, Ισπανικό, Τουρκικό και Ουκρανικό.

² Συνέδρια της ERSA τα τελευταία χρόνια έγιναν στις πόλεις: Ρώμη 1997, Βιέννη 1998, Δουβλίνο 1999, Μπαρτσελόνα 2000, Ζάγκρεμπ 2001, Ντόρτμουντ 2002. Συνέδρια της ERSA τα επόμενα δύο χρόνια θα γίνουν στο Jyvaskyla (Φιλανδία) 2003 και Πόρτο 2004.

Ο γενικός τίτλος του συνεδρίου "Από την Βιομηχανία στην Εποχή των Προηγμένων Υπηρεσιών - Οι προοπτικές των μητροπολιτικών περιφερειών στην Ευρώπη" περισσότερο σηματοδοτεί μια έμφαση που συνηθίζεται να δίνεται σε κάθε ετήσιο συνέδριο, παρά αποτελεί περιορισμό για τα θέματα που θα αναπτυχθούν. Υπ' αυτή την έννοια η κατεύθυνση κάποιων εισηγήσεων του συνεδρίου αποσκοπούσε στο να καλύψει ζητήματα που σχετίζονται με τον κεντρικό θεματικό άξονα, ενώ οι εξειδικευμένοι θεματικοί άξονες έδιναν την δυνατότητα να παρουσιαστούν εργασίες από ένα ευρύτερο ερευνητικό φάσμα.

Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε γύρω από 15 θεματικούς άξονες, από τους οποίους ο ένας αφορούσε αποκλειστικά σε εργασίες νέων επιστημόνων. Εντός των ενότητων υπήρχε επίσης ένα σεμινάριο εργασίας (workshop) με θέμα "Οι Χωρικές Επιπτώσεις της Νέας Οικονομίας", καθώς και μελέτες περιπτώσεων (case studies).

Οι θεματικοί άξονες του συνεδρίου ήταν: Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία και Νέες Τεχνολογίες, Κλαδικές Μεταβολές και Νέες Αγορές, Ανάλυση Τόπου Εγκατάστασης (locational analysis), Αγορές Εργασίας, Μετανάστευση και Δημογραφία, Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη, Μεταφορές, Αστικές και Μητροπολιτικές Περιοχές, Αγροτικές και Απομεμακρυσμένες Περιοχές, Περιφερειακός και Αστικός Σχεδιασμός, Περιφερειακή Πολιτική, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Μέθοδοι Χωρικής Ανάλυσης.

Εντός των γενικών θεματικών αξόνων οργανώθηκαν ειδικές επιμέρους ενότητες αναδεικνύοντας έτσι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες πτυχές των θεμάτων που περιλαμβάνονται σε αυτούς. Για παράδειγμα, στον πολυπληθέστερο, από την άποψη του αριθμού των εισηγήσεων (64), άξονα που αναφέρεται στην "Ανταγωνιστικότητα" καλύπτονται ειδικότερα θέματα όπως, οι περιφερειακές ανισότητες, οικονομική μεγέθυνση και σύγκλιση των περιφερειών, ζητήματα σχετικά με την παραγωγικότητα και αποτελεσματικότητα, ο ρόλος που παίζουν οι υποδομές, το ανθρώπινο κεφάλαιο, το καινοτομικό περιβάλλον, οι νέες τεχνολογίες και η εκπαίδευση στην αναπτυξιακή διαδικασία, καθώς και ο ρόλος της συνεργασίας των περιφερειών και η ανάπτυξη των δικτύων στην οικονομική ανάπτυξη. Στον συμπληρωματικό ως προς αυτόν άξονα "Περιφερειακή πολιτική", υπάρχουν ειδικές ενότητες όπως σκοποί και στόχοι της περιφερειακής πολιτικής, δημόσιες δαπάνες και περιφερειακή πολιτική.

Στον άξονα "Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση" διαμορφώθηκαν ειδικές ενότητες που αφορούσαν στην διεύρυνση και την περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νέες μορφές διακυβέρνησης, τη διασυνοριακή συνεργασία και προβλήματα μετάβασης των χωρών της ανατολικής Ευρώπης, στην οικονομία της αγοράς.

Στον άξονα "Κλαδικές μεταβολές και νέες αγορές" επιμέρους ενότητες αφορούσαν σε θέματα του τριτογενή τομέα, με ειδική αναφορά στον χρηματοπιστωτικό τομέα, και τις αναβαθμισμένες υπηρεσίες με τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Εντός αυτής συμπεριλήφθη και ένα ειδικό εργαστήριο (workshop) με θέμα "Οι Χωρικές Επιπτώσεις της Νέας Οικονομίας".

Σε έναν άλλο άξονα "Περιφερειακός και Αστικός Σχεδιασμός" ειδικότερες ενότητες αφορούσαν στις νέες μορφές περιφερειακής και αστικής διακυβέρνησης, και τη σχέση της με τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και αστική ανάπτυξη.

Ανάλογες ενότητες διαμορφώθηκαν και εντός των υπόλοιπων θεματικών αξόνων που προφανώς μια παράθεσή τους δεν είναι ούτε εφικτή ούτε σκόπιμη στο πλαίσιο αυτής της παρουσίας. Άλλωστε ολόκληρο το πρόγραμμα, αλλά και το CD με τις εισηγήσεις, βρίσκεται στην ηλεκτρονική σελίδα του συνεδρίου.

Άλλες εκδηλώσεις στο πλαίσιο του 42^{ου} συνεδρίου

Παράλληλα με το επιστημονικό μέρος του συνεδρίου έγιναν και εφέτος μια σειρά από άλλες εκδηλώσεις. Οι σύνεδροι είχαν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε δύο τεχνικές περιηγήσεις (technical excursions), στο German Occupational and Health Exhibition και στο Electromagnetic Compatibility Test Centre NRW GmbH.

Την πρώτη μέρα του συνεδρίου έγινε από τον Δήμαρχο του Dortmund μια μικρή εκδήλωση υποδοχής των επισκεπτών, στο Δημαρχιακό Μέγαρο. Το συνέδριο έκλεισε με μια μεγάλη δεξίωση, που έγινε στο ανθρακωρυχείο Zeche Zollern II/IV, που έχει μετατραπεί σήμερα σε χώρο πολιτισμού και αναψυχής. Κατά τη διάρκεια αυτής έγινε η απονομή των επαίνων στις εργασίες των νέων επιστημόνων που ξεχώρισαν, μετά από εισήγηση της ειδικής επιτροπής. Την ημέρα αυτή ανακοινώθηκε τέλος και η εκλογή νέου προέδρου που αναλαμβάνει καθήκοντα από το επόμενο έτος.

Το επόμενο 43^ο συνέδριο της ERSA στο Jyvaskyla της Φιλανδίας

Το επόμενο, 43^ο συνέδριο της Εταιρείας, θα γίνει στο Jyvaskyla της Φιλανδίας, 27-30 Αυγούστου 2003, με κύριο θέμα "Περιφέρειες, Κέντρα και Χωρική Ανάπτυξη στην Νέα Ευρώπη". Η προθεσμία υποβολής περιλήψεων είναι μέχρι τις 15 Ιανουαρίου. Το επιστημονικό πρόγραμμα του συνεδρίου θα περιλαμβάνει ανακοινώσεις στην ολομέλεια και σε παράλληλες συνεδρίες. Υπάρχουν δύο προσκεκλημένοι ειδικοί ομιλητές, από τους πλέον γνωστούς παγκοσμίως, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Τόκιο Masahisa Fujita, και ο καθηγητής του Βασιλικού Τεχνολογικού Ινστιτούτου της Στοκχόλμης Ake Andersson.

Χρήσιμες διευθύνσεις

- ERSA 42^ο Συνέδριο, Dortmund, www.ersa2002.org
- ERSA 43^ο Συνέδριο (Jyvaskyla, Φιλανδία), www.jyu.fi/ersa2003
- Ευρωπαϊκό Τμήμα της Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης
European Regional Science Association (ERSA), www.ersa.org
- Διεθνής Εταιρεία Περιφερειακής Επιστήμης
Regional Science Association International (RSAI), www.regionalscience.org